

CRNA GORA

SAVJET ZA GRAĐANSKU KONTROLU RADA POLICIJE

Broj: 66/1 - 20

Podgorica, 24. avgust 2020. godine

Savjet za građansku kontrolu rada policije, u daljem tekstu Savjet, u sastavu **Aleksandar Saša Zeković**, advokat **Zoran Čelebić**, prof. dr **Dražen Cerović**, prof. dr **Branislav Radulović** i dr **Aleksandar Mugoša** postupajući po pritužbi advokata **Save Kostića** provjerio je postupanje policijskih službenika Centra bezbjednosti (CB) Nikšić prema **episkopu Budimljansko-nikšićke eparhije Srpske pravoslavne crkve (SPC) Njegovom Preosveštenstvu gospodinu Joanikiju (Mićoviću)** i usvojio, nakon razmatranja dostupne dokumentacije, pristiglih izjašnjenja i obavljene rasprave, sljedeći

ZAKLJUČAK

1. Advokat Sava Kostić obratio se pritužbom i zahtjevom da Savjet za građansku kontrolu rada policije preduzme mjere iz svoje nadležnosti, da utvrdi nezakonitosti u postupanju policijskih službenika i odgovornih lica CB Nikšić, preduzme mjere i radnje za otklanjanje istih, te da se u vezi ove pritužbe javno oglasi i sa istom upozna javnost.
2. Advokat Kostić je ukazao na nezakonit i neprofesionalan rad i postupanje ovlašćenih policijskih službenika i odgovornih lica CB Nikšić povodom hapšenja Episkopa budimljansko-nikšićkog gospodina Joanikija sa sveštenicima, kao i na nepreduzimanje zakonskih radnji od strane odgovornih lica u CB Nikšić zbog masovnog okupljanja građana na javnim površinama u ovom gradu.
3. U pritužbi je navedeno da je 12.05.2020. godine ovlašćeni službenik policije CB Nikšić B.Z. u pratnji desetak službenika policije i nekoliko službenih vozila došao na Trg Šaka Petrovića u Nikšiću ispred službenih prostorija Eparhije budimljansko-nikšićke sa namjerom da uruči poziv Episkopu i sveštenicima da se u svojstvu građana jave u CB Nikšić. Sam način uručivanja poziva od strane ovlašćenog službenika policije Episkopu Joanikiju i sveštenicima je nezakonit i neprikladan. Ovo zbog toga što nijesu postojali razlozi da se poziv Episkopu Joanikiju i sveštenicima uručuje uz asistenciju desetak policijskih službenika i sa više službenih kombija (tzv. policijskih marica). "Poziv Episkopu Joanikiju i sveštenicima se mogao i morao uručiti redovnim putem kao i svim građanima kako to propisuje zakon, pa se postavlja pitanje koji je to razlog da se na ovakav način uručuje poziv Episkopu Joanikiju i sveštenicima od strane ovlašćenih policijskih službenika? Preciznije pitano koji je motiv da se na ovakav način uručuje poziv Episkopu Joanikiju i sveštenicima? Valjanog i razumskog razloga nema sem zaključka da je ovlašćeni policijski službenik na ovakav način postupao nezakonito, krajnje neprofesionalno, bespotrebno demonstrirajući silu" navedemo je u pritužbi.
4. U pritužbi je dalje navedeno da je imenovani službenik policije Episkopu gospodinu Joanikiju i sveštenicima uručio poziv da se u svojstvu građana jave u CB Nikšić odmah. Ovakva vrsta poziva je nezakonita jer nijedan zakonski propis ne dozvoljava i ne predviđa mogućnost da se bilo koji građanin poziva sa naznakom odmah. Pozitivnopravnim

propisima je precizno određeno šta sve poziv treba da sadrži u svojoj formi, pa se lako izvodi zaključak da je ovakav poziv građaninu, u konkretnom slučaju Episkopu Joanikiju i sveštenicima, nezakonit i rezultat samovolje lica koje je uputilo ovakav poziv i koje ga je uručilo. Naglašeno je da to nije bio prvi put da na taj način službenici policije CB Nikšić pozivaju građane, već je to praksa u radu nikšićke policije, zbog čega je neophodno hitno reagovati kako bi se navedena nezakonitost u radu policije otklonila, a u konkretnom slučaju odgovorna lica zbog ove nezakonitosti procesuirala.

5. Sljedeća nezakonitost, na koju je je ukazao podnosilac pritužbe, advokat Sava Kostić, koja se desila u konkretnom slučaju od strane ovlašćenog službenika policije jeste usmeni nalog policijskog službenika B.Z. upućen Episkopu gospodinu Joanikiju i sveštenicima kojima je prethodno uručen poziv da oni moraju biti privedeni u CB Nikšić prinudno službenim kombi vozilima policije. Dao je objašnjenje da je takav nalog dobio od pretpostavljenih i on ga mora realizovati. Ovakav postupak ovlašćenog službenika policije i lica koje mu je to naložilo predstavlja brutalno kršenje osnovnih prava i sloboda građanina koja su zagarantovana najvišim međunarodnim i domaćim zakonskim propisima. U konkretnom slučaju, jasan je podnosilac pritužbe, ovlašćeni policijski službenik nije imao pravo da izdaje ovakvu naredbu Episkopu Joanikiju i sveštenicima jer im je prethodno uručen poziv da se kao građani jave u CB Nikšić, što su oni namjeravali uraditi odmah po uručenju poziva sa čime su upoznali tog policijskog službenika. Insistiranje policijskog službenika da ih mora u CBi Nikšić dovesti službenim vozilima, jer mu je tako naređeno, ukazuje ne samo na nezakonito postupanje imenovanog policijskog službenika i lica koje mu je to naložilo, već i na bahato postupanje koje je neprimjereno prirodi posla policije.
6. Ukazano je, u pritužbi, na još jednu nezakonitost u radu policijskih službenika a odnosi se na postupanje CB Nikšić nakon što su Episkop Joanikije, sveštenici i njihovi branioci došli u službene prostorije CB Nikšić dana 12.05.2020. godine. "Svi su bili smješteni u jednu malu prostoriju do 10-15m² tako da je u toj prostoriji bilo više od deset lica. Postupajući na ovakav način došlo je do kršenja Naredbe Ministarstva zdravlja za preduzimanje privremenih mjera za sprečavanje unošenja u zemlju, suzbijanje i sprečavanje prenošenja novog koronavirusa od strane službenika CB Nikšić i odgovornih lica tog centra jer se navedena Naredba mora poštovati ne samo od strane građana već i od strane policije"- navedeno je u pritužbi advokata.
7. Konačno, advokat Kostić je ukazao i na nezakonito postupanje policijskih službenika CB Nikšić povodom okupljanja većeg broja lica na javnim površinama u tom gradu, a posebno dana 12. maja 2020. godine na Trgu Šaka Petrovića, Gradskom parku i ulicama grada kojima se krše mjere propisane od strane Ministarstva zdravlja u vezi novog koronavirusa kao i pozitivnozakonski propisi. Uprkos činjenici da se i danima prije 12.05.2020.godine, tog dana i danima nakon 12.05.2020.godine okuplja veliki broj građana na javnim površinama i time krše propisane mjere u vezi novog koronavirusa, policijski službenici i odgovorna lica u CB Nikšić ne preduzimaju zakonske radnje koje su u tim slučajevima dužni preduzeti čime postupaju nezakonito. Postupanje policijskih službenika i primjena zakona od strane istih i odgovornih lica u Centru bezbjednosti Nikšić treba da bude ista prema svima a ne selektivna kao što je to situacija u vezi konkretnog slučaja. Dana, 12.05.2020.godine na Trgu Šaka Petrovića, Gradskom parku i okolnim ulicama se okupilo preko 10. 000 osoba. Radi se o javnim površinama pa se postavlja pitanje zašto policija nije preduzela zakonske radnje koje su bili dužni preduzeti a imajući u vidu važeće mjere u vezi koronavirusa i ostale zakonske propise koji se moraju poštovati u vezi neprijavljenog okupljanja velikog broja ljudi na javnim površinama i nijesu spriječili okupljanje građana. "Nepreduzimajući dužne radnje odgovorna lica u CB Nikšić i policija tog centra su prekršili zakonske odredbe što je neophodno ispitati i javno saopštiti" - zaključeno je u pritužbi advokata Kostića, koji je bio zastupnik/branilac još pet sveštenih lica.
8. Savjet je pritužbu advokata Kostića, odmah po prijemu, uzeo u rad i javno je objavio - <http://kontrolapolicije.me/sites/default/files/lzvjestaji/Episkop%20Joanikije%20i%20sves%CC%8Ctenici%20Pritu%C5%BEba%20advokata%20Sava%20Kosti%C4%87a.pdf>. Pored aktivnosti koje redovno prate svaki pokrenuti postupak, Savjet je odmah organizovao i posjetu CB Nikšić i o tome obavijestio javnost.
9. Uprava policije u odgovoru Savjetu je navela da je nakon izvršenih provjera konstatovano da je 12. maja 2020. godine oko 18 sati na gradskom trgu u Nikšiću i prostoru ispred crkve Svetog Vasilija Ostroškog, došlo do okupljanja oko tri hiljade građana, te da su se

nakon održanog crkvenog obreda, na poziv svještenstva uputili ulicama Marka Miljanova, Vuka Karadžića, Pete proleterske, Njegoševom, preko Trga Slobode, do Trga Save Kovačevića, a zatim ulicom Vučedolskom do Trga Šaka Petrovića. Ispred kolone građana, na čelu, nalazili su se sveštenici Mitropolije crnogorsko primorske, predvođeni episkopom budimljansko - nikšićkim Joanikijem Mićovićem. Ovo okupljanje je dokumentovano od strane službenika CB Nikšić i sačinjena je foto - video dokumentacija, koja je, uz informaciju dostavljena postupajućem tužiocu, koji je naložio da se identifikuju lica koja su kršila mjere NKT te da se od njih uzmu zapisnici o obavještenju prikupljenom od građanina. Postupajući po nalogu državnog tužioca, policijski službenici CB Nikšić su identifikovali devet osoba kojima je uručen poziv nakon čega se na Trgu okupilo više građana u cilju podrške sveštenim licima.

10. Uprava policije je dalje informisala da su nakon njihovog dolaska u prostorije CB od njih uzeti zapisnici o obavještenju prikupljenom od građanina na okolnosti kršenja mjera iz naredbi Ministarstva zdravlja, a sa navedenim je upoznat postupajući državni tužilac, D.D. koji je naložio da se lica liše slobode i, uz krivičnu prijavu, sprovedu postupajućem tužiocu u zakonskom roku.
11. Ispred prostorija CB se potom okupio veći broj građana koji su se na navedenom prostoru zadržali do 4 sati ujutro. Poziv episkopu budimljansko - nikšićkom gospodinu Joanikiju Mićoviću i ostalim svještenicima, kako je navedeno, uručen je po nalogu dežurnog tužioca u Osnovnom državnom tužilaštvu (ODT) u Nišiću, a policijski službenici su se ovom prilikom nalazili u tri službena vozila na Trgu zbog okupljenih građana, a ne zbog „asistiranja“ prilikom uručivanja poziva, kako je navedeno u pritužbi advokata Kostića.
12. Uprava policije je dalje saopštila da su pozivi episkopu i svještenicima uručeni „odmah“, jer se radilo o kasnim večernjim satima, a ovaj rok predstavlja optimalno vrijeme u kojem je građanin u mogućnosti javiti se u službene prostorije CB Nikšić, do 22h, kako bi se ispoštovale zakonske odredbe, čime je Uprava policije navode iz pritužbe odbacila kao neosnovane i netačne, i naglasnila činjenicu da je episkopu i svještenicima ponuđeno, a ne naredeno, da budu prevezeni do službenih prostorija CB Nikšić, iz razloga efikasnosti postupka, a pošto su odbili, omogućeno im je da se sami jave.
13. U prilog navedenom, kako je navela Uprava policije, ide i činjenica da policijski službenici ovom prilikom nijesu koristili sredstva prinude što bi bili u obavezi da se radilo o kršenju izdatog naređenja, u koju svrhu se na Trgu i nalazilo više službenih vozila radi potencijalnog prevoza episkopa i sveštenika u slučaju da pristanu. Odmah po dolasku u službene prostorije, šestorici sveštenih lica je omogućen povjerljiv razgovor sa braniocima, uz poštovanje važećih mjera, a odmah po završetku episkop i sveštenici su upućeni u različite kancelarije, radi realizacije daljih mjera i radnji.
14. U konkretnom slučaju, kako je navedeno, policijski službenici su vršili opservaciju Trga kojom prilikom je uočeno da se okolnim ulicama kreće više grupa lica koja su poštovala socijalnu distancu, kao i da se ispred Crkve Svetog Vasilija Ostroškog počela grupisati kolona po pozivu svještenstva a radi održavanja litije. Uprava policije ovdje je posebno naglasila da su policijski službenici, tokom preduzimanja opisanih mjera i radnji, postupali u skladu sa nalogom nadležnog Tužilaštva i shodno zakonu.
15. Predmetni odgovor Uprave policije Savjet je dostavio advokatu Kostiću na upznavanje sa sadržinom i izjašnjenje.
16. Branilac Sava Kostić u svom izjašnjenju je istakao da je lično bio na licu mjesta ispred Parohijskog doma na Trgu Šaka Petrovića u Nikšiću 12. maja 2020. godine u vrijeme kada je po nalogu policijskog službenika Z. vladici Joanikiju i osmorici sveštenika, kao i njima kao pravnim zastupnicima, saopšteno da moraju biti prinudno dovedeni u CB Nikšić službenim vozilima policije kao građani, iako za navedeno nijesu postojali zakonski razlozi, uz obrazloženje da za navedeno postoji naredba pretpostavljenih. Takođe, advokat Kostić je naveo i da je bio prisutan i u prostoriji CB Nikšić sa vladikom i sveštenicima, i s tim u vezi podnio pritužbu o nepoštovanju mjera u vezi virusa Covid 19 od strane službenika policije, a koji se može potvrditi snimkom video nadzora, kao i da se za trajanje večernjeg bogoslužjenja na javnim površinama u blizini sabornog hrama u Nikšiću okupio veliki broj građana koji nijesu držali socijalnu distancu, a u vezi sa kojom činjenicom policija nije preduzimala radnje.
17. Savjet podsjeća da je, po sopstvenoj inicijativi, provjerio tretman svih zadržanih osoba i uslova u kojima su boravili u CB Nikšić. Provjeru odnosa policijskih službenika prema

episkopu i svještenicima Budimljansko-nikšićke eparhije Srpske pravoslavne crkve i uslova njihovog zadržavanja u CB Nikšić izvršili su, u ime Savjeta, članovi Savjeta, mr Aleksandar Saša Zeković i dr Vladimir Dobričanin.

18. Savjet je tim povodom jednoglasno usvojio za zaključak broj 66-20 koji je sastavni dio ovog Zaključka koji je odmah, po usvajanju, javno objavljen što je bio i zahtjev podnosioca pritužbe.

19. Ovdje će se ponoviti ključne konstatacije i ocjene koje je Savjet jednoglasno usvojio 13. maja 2020. godine:

- Provjera je sprovedena shodno praksi i redovnim aktivnostima građanskog nadzora policije koja se zasniva na standardima Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT);
- Sve zadržane osobe su istakle odgovoran i ljubazan odnos policijskih službenika prema njima. Ljekarska pomoć pružena je trojici svještenika a hitna medicinska pomoć pozvana je bez odlaganja više puta, čim su zatraženi ljekarski pregledi;
- Zadržane osobe nijesu imale primjedbe na higijenu sanitarnih prostorija. Članovi Savjeta, Zeković i Dobričanin, su iste zatekli u pristojnom stanju, sa dovoljnom količinom sapuna i toaletnog papira. Sve prostorije su bile osvijetljene, pri čemu one, same od sebe, imaju i kvalitetno prirodno svjetlo, za razliku od drugih prostora za zadržavanje u Crnoj Gori. Video nadzor je dobro funkcionisao;
- Nije bilo žalbi na pristup pijaćoj vodi. Kada su htjeli da piju vodu, zadržane osobe su pozivale policijskog službenika da ih odvede u sanitarnu prostoriju. Ipak, Savjet je ocijenio, na temelju monitoringa Zekovića i Dobričanina, da je neophodno osigurati kvalitetan i stalan pristup pijaćoj vodi u samim sobama za zadržavanje. U tri od ukupno četiri prostorije česme nijesu radile. U četvrtoj prostoriji za zadržavanje voda stalno teče (curi). Na to se, s pravom, požalio jedan svještenik istučući da to ograničava njegov odmor ili koncentraciju;
- Čebad koja su koristila zadržana lica su bila čista. Međutim madraci su bili oštećeni i prljavi. Omogućena je odgovarajuća ishrana a državni tužilac je odobrio da se zadržane osobe pričeste u službenim prostorijama;
- I u slučaju CB Nikšić registrovana je prenatrpanost. U trenutku monitoringa Zekovića i Dobričanina zadržano je devet osoba a kapacitet pritvora je sedam kreveta. Dvije osobe su čuvane po kancelarijama, što se ne može smatrati adekvatnim pritvorom, posebno kada se takvim uslovima izlažu hronični bolesnici;
- Prostor za zadržavanje je bio bez ulaznih vrata, a nalazi se preko puta Interventnog voda što predstavlja značajan rizik. Savjet je konstatovao da taj prostor bez odlaganja treba dodatno obezbijediti i razdvojiti od ostalih organizacionih struktura CB Nikšić i da se osnovni kriterijumi za boravak u policijskom pritvoru u Nikšiću trebaju poboljšati.

20. Do ovog zaključenja, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprava za imovinu nijesu informisali o postupanju po izdatim preporukama i poboljšanju stanja i uslova u pritvorskim prostorijama CB Nikšić.

21. Savjet ocjenjuje osnovanim navode podnosioca pritužbe da je u praksi Uprave policije Crne Gore izražen problem sa pozivanjem građana zbog prikupljanja obavještenja u roku "odmah". Savjet je i 13. maja 2020. godine ukazao na odredbe Zakona o krivičnom postupku i preporučio nadležnim organima da izbjegavaju pozive sa rokom odazivanja "odmah" već treba naznačiti, uz ostalo, vrijeme i mjesto na kojem se treba odazvati. Savjet kontinuirano ukazuje da treba ostaviti vrijeme dovoljno da građanin ukoliko želi konsultuje/obezbijedi advokata i samostalno dođe na razgovor, a policija može ponuditi prevoz ukoliko je isti potreban (zbog nedostupnosti javnog prevoza, ruralno područje i slično).

22. U pritužbi je ukazano a i prilikom monitoringa prostorija za zadržavanje od strane članova Savjeta, Zekovića i Dobričanina, svi zadržani, uključujući i Njegovo Preosveštenstvo, požalili su se na namjeru policije da pri uručenom pozivu za prikupljanje obavještenja u svojstvu građanina budu dovedeni u prostorije policije službenim vozilima policije. Na osnovu konsultovanja svojih pravnih savjetnika, oni su se tome usprotivili tražeći da samostalno pristupe u CB Nikšić. Policija je to i omogućila, pa su episkop i svi sveštenici, sem jednog, samostalno - pješice ili svojim vozilima, došli u službene prostorije policije. Savjet je i 13. maja 2020. godine, a imajući u vidu i desetine sličnih slučajeva na kojima je radio, ukazao da "prinudno se može dovesti lice koje se nije odazvalo pozivu samo ako je

- u pozivu bilo na to i upozoreno". Savjet poziva Upravu policije na napusti u potpunosti ovu praksu.
23. Savjet prihvata i ocjenjuje osnovanim i dio pritužbe koji se odnosi na nepoštovanje zdravstvenih mjera u službenim prostorijama CB Nikšić zbog nedostatka kapaciteta. U konkretnom slučaju policija je postupala po instrukciji nadležnog državnog tužioca. Savjet podsjeća da se, 13. aprila 2020. godine, na osnovu jednoglasne odluke, obratio v.d. Vrhovnog državnog tužioca sa molbom da razmotri praksu intenzivnog određivanja zadržavanja građana zbog nepostupanja po zdravstvenim propisima za suzbijanje opasne zarazne bolesti od strane državnih tužilaca. Savjet je, na osnovu sprovedenog monitoringa u brojnim opštinama, registrovao prenatrpanost prostora i neadekvatne uslove, naročito u uslovima epidemije i intenzivni pritisak na policiju od strane državnotužilačke organizacije. Uvažavajući samostalnost i autonomiju državnotužilačke organizacije, Savjet je apelovao da se razmotri upućivanje određenje smjernice ili uputstva prema državnim tužiocima kako bi se, u datim okolnostima, zadržavanje preduzimalo kao izuzetna mjera - <http://kontrolapolicije.me/blog/apel-vrhovnom-dr%C5%BEavnom-tu%C5%BEila%C5%A1tvu>. Na ovoj način, događale su se apsurdne i po policiju kompromitujuće situacije. Policija je zadržavala građane ili ih je pozivala u službene prostorije zbog prikupljanja obavještenja zbog primjene zakona i osiguranja vladavine prava, a nije bila u stanju da i ona, sa svoje strane, doprinese toj zakonitosti.
24. Savjet je neposredno pratio postupanje starješina i policijskih službenika CB Nikšić na praznik Svetog Vasilija Ostroškog i u Nikšiću je registrovano sve suprotno od iskustva sa Ostroga: odsustvo vjerodostojne komunikacije između crkvene opštine i policije, organizovana je nenajavljena litija kroz grad čije održavanje nije moglo biti moguće imajući u vidu važeće propise i protivepidemijske mjere; nije registrovano djelovanje redarske službe a prisutni sveštenici i građani uglavnom nijesu imali zaštitnu opremu i nijesu poštovali mjere. Za Savjet taj događaj se nije mogao tretirati kao spontano javno okupljanje. U tim okolnostima, što je važno za Savjet, policija nije intervenisala niti primjenjivala sredstva prinude nego kompletan događaj uredno dokumentovala obavještavajući o svemu nadležno državno tužilaštvo. Svakako postupanje suprotno tome, po ocjeni Savjeta, na licu mjesta, moglo je dovesti do povećanja tenzija i narušavanja javnog reda i mira u većem obimu pa tako i do većih rizika po poštovanje i zaštitu ljudskih prava. U svim daljim aktivnostima policija je isključivo postupala po nalogu nadležnog državnog tužioca.
25. Savjet smatra da dok traju i na snazi su propisi za suzbijanje opasne zarazne bolesti njihovoj primjeni treba da doprinose svi u društvu, pa tako i pravoslavni sveštenici i SPC u Crnoj Gori, koji imaju značajan uticaj i moć ne samo u odnosu na vjernike nego i na širu zajednicu, posebno političke i medijske organizacije. Njihov odlučujući i transparentniji odnos uvažavanja preventivnih mjera, koje su zasnovane na racionalnosti i nauci, i kao takve uspostavljene za dobrobit svih, bio bi od značaja za građane, za zaštitu zdravlja, ukupno spuštanje tenzija pa tako i na djelovanje policije od koje se ne može očekivati i tražiti, da kada to odgovara određenim crkvenim i političkim strukturama, odustane od svojih ovlašćenja i primjene zakona. Brojni su pravoslavni sveštenici koji su se samoidentifikovali kao redovni, uobičajeni, kršitelji uspostavljenih zdravstvenih mjera pri čemu je odgovornost za nepoštovanje mjera usmjeravana na poštovanje želja, običaja i tradicije vjernika - <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/434719/amfilohije-i-joanikije-na-liturgiji-ucast-svetog-vasilija-ostroskog>. Savjet je primijetio da se čak i zakonito i profesionalno postupanje policije, u kontekstu poštovanja zdravstvenih mjera, koristi za širenje ne samo anti-vakcerskih teorija nego i govora mržnje i negativnog raspoloženja prema policijskim službenicima.
26. Savjet će nastaviti sa dosljednim i profesionalnim monitoringom rada policije uz apel svima u društvu da se sistemski odgovor na pandemiju ne politizuje a zarazna bolest ne podcjenjuje.

**SAVJET ZA GRAĐANSKU
KONTROLU RADA POLICIJE**